

Nya regler för kommunalt partistöd

Partikansliet har fått frågor om innebörden av de bestämmelser för kommunalt partistöd som gäller sedan 2014. Nedan följer en sammanfattning. En utförligare redogörelse finns i [cirkulär 14:12](#) från Sveriges Kommuner och Landsting. SKL har också tagit fram en mall för lokala regler för kommunalt partistöd.

Partistödets ändamål

Kommunallagen har preciserats med avseende på partistödets ändamål:

”Kommuner och landsting får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier *för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin* (partistöd).” (2 kap. 9§ 1 st. Kommunallagen).

Regeringen framhöll i sin proposition (2013/14:5 Vital kommunal demokrati) att ”det inte (är) regeringens avsikt att de ändamål för vilka partistöd får lämnas ska begränsas i förhållande till vad som gäller i dag. Lagstiftningens beskrivning av partistödets ändamål måste därför vara vidsträckt. Beskrivningen av ändamålet måste fånga in all sådan verksamhet som tillgodoser det syfte som angetts för systemet med partistöd. Regeringen anser därför att det ska anges i kommunallagen att partistöd får lämnas för att stärka de politiska partiernas ställning i den kommunala demokratin.” (Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU7)

Lagen sätter alltså inte upp några hinder för att lokala partiorganisationer med t.ex. ett årligt belopp ersätter distriktsorganisationen för det organisatoriska och politiska stöd den kan erhålla för sitt lokala arbete (tillgång till studier, organisatoriskt och praktiskt stöd av distriktsfunktionär, utarbetande av politiska program och förslag, kostnader för deltagande i distriktsårskonferens och andra konferenser osv.). Däremot ska man redovisa att en sådan ekonomisk överföring har gjorts (se nedan om redovisning).

Tydligare representationskrav

För att ett parti ska kunna få partistöd måste det vara *representerat i kommunfullmäktige*. Det innebär att det finns en ledamot utsedd för minst ett mandat. Ett parti som får mandat i valet, men inte har några kandidater (och det inte heller finns några tillskrivna namn på personer som är villiga att åta sig uppdraget) kan inte få partistöd. Partistödet upphör också om partiet under mandatperioden blir helt orepresenterat i

fullmäktige. Partiet måste alltså inte besätta samtliga mandat för att få partistöd; det räcker att minst ett mandat är besatt för att partiet ska anses representerat.

Observera att de personer som utsett till mandaten inte måste tillhöra partiet. Att valda företrädare under mandatperioden lämnar det parti som de formellt representerar och blir s.k. vildar, påverkar inte partiets rätt till partistöd.

Regeln formuleras numera såhär i kommunallagen:

”Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige. Ett parti är representerat om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen.” (2 kap. 9§ 2 st. KL)

Om ett parti har varit representerat med minst ett besatt mandat, men senare genom avsägelser blir helt orepresenterat, så upphör partistödet. Fullmäktige får dock besluta att stödet, helt eller delvis, ska betalas ut under högst ett år:

”Partistöd får ges också till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde.” (2 kap. 9§ 3 st. KL)

Krav på redovisning partistödetts användning

Enligt de nya bestämmelserna måste partierna redovisa att partistödet använts i enlighet med ändamålet i lagstiftningen.

”Fullmäktige ska besluta att en mottagare av partistöd årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 9 § första stycket.” (2 kap. 11§ 1 st. KL)

Enligt regeringens proposition räcker det inte med ett påstående om att partistödet använts på ett riktigt sätt:

”För att redovisningen ska visa att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin är det dock nödvändigt att redovisningen innehåller något mer än ett uttalande att stödet har använts på det sättet. Ett sådant uttalande innebär endast ett påstående om hur stödet har använts. Det ger emellertid inte något som helst stöd för att påståendet är riktigt. För detta krävs något fler detaljer.” (2013/14:KU7)

Enligt Konstitutionsutskottets bedömning ska ”redovisningen (...) visa att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Därför bör det av redovisningen bl.a. framgå i

vilken mån överföringar har gjorts till delar av partiorganisationen utanför den utbetalande kommunen eller det utbetalande landstinget och vilka motprestationer som i så fall har erhållits.” (2013/14:KU7)

Formerna för redovisningen anges med en ny bestämmelse:

”Redovisningen ska avse perioden 1 januari–31 december och ges in till fullmäktige senast sex månader efter redovisningsperiodens utgång. En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen.” (2 kap. 11§ 2 st KL)

I normalfallet torde det vara naturligt att en av partiföreningens revisorer också utses till särskild granskare. Granskaren ska enligt propositionen i första hand uttala sig om ”huruvida redovisningen ger en rättvisande bild av hur partistödet har använts. Däremot är det inte granskarens uppgift att uttala sig i frågan om användningen överensstämmer med ändamålet för partistödet.”

I övrigt överläts till kommunerna att bestämma formerna för redovisningen, men de kan inte gå utöver det som lagstiftningen anger.

Utbetalning efter årligt beslut av fullmäktige

I fortsättningen kräver utbetalning av partistöd ett årligt beslut av fullmäktige:

”Beslut om att betala ut partistöd ska fattas av fullmäktige minst en gång per år.” (2 kap. 12§ KL)

När får fullmäktige hålla inne partistödet?

Kommunallagen anger bara ett fall där fullmäktige får besluta att partistödet inte ska betalas ut:

”Fullmäktige får besluta att stöd inte ska betalas till parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport enligt första och andra styckena.” (2 kap. 11§ 3 st KL)

Fullmäktige ska alltså inte göra någon egen bedömning om de redovisningar som lämnas är rättvisande eller om partistödet använts på avsett sätt. Redovisningen är i första hand till för att ge underlag för offentlig granskning och debatt om hur partierna använder partistödet.

Möjlighet att reducera partistödet p.g.a. ”tomma stolar”

De nya bestämmelserna ger möjlighet – men inte skyldighet – för kommunerna att reducera partistödet med hänsyn till ”tomma stolar”, dvs mandat som är obesatta:

”Fullmäktige får besluta att endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837) ska beaktas vid fördelningen av partistödet.” (2 kap. 10§ 2 st)

En stol betrakta som ”tom” först när länsstyrelsen inte har något namn att tillgå vid en ny röstsammanräkning efter att en ledamot avsagt sig sitt uppdrag. Att ledamöter och ersättare helt enkelt uteblir från fullmäktigesammanträden är alltså inte grund för reducerat partistöd.

Om fullmäktige beslutar att minska partistödet vid ”tomma stolar” ska det också beslutas om stödet ska upphöra omedelbart, eller om möjligheten att trappa av stödet under maximalt ett år ska tillämpas. (SKL:s cirkulär 14:12)

Organisationsenheten 2014, lätt uppdaterad 2022.

